

ประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ

ชีวประวัติและผลงาน

ของ Prof. Dr. Hartmut Maurer *

เมื่อกล่าวถึงระบบกฎหมายที่มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายมหาชนไทย ระบบกฎหมายที่มีจะถูกหยิบยกขึ้นมากล่าว คือ ระบบกฎหมายฝรั่งเศสและระบบกฎหมายเยอรมัน เพราะกฎหมายทั้งสองระบบมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของกฎหมายมหาชนไทยอย่างมาก โดยระบบกฎหมายฝรั่งเศสมีอิทธิพลต่อการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ส่วนระบบกฎหมายเยอรมันมีอิทธิพลต่อการจัดตั้งศาลปกครองในรูปแบบขององค์กรตุลาการ (Verwaltungsgerichtsbarkeit) และยังมีอิทธิพลต่อการร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่เจ้าหน้าที่จะต้องนำไปปรับใช้ในการพิจารณาทางปกครองและการออกคำสั่งทางปกครอง

ในวารสารวิชาการศาลปกครองฉบับปีที่ 24 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2567 ได้มีการแนะนำนักกฎหมายมหาชนชาวฝรั่งเศส คือ Raymond Carré de Malberg ไปแล้ว ดังนั้นในวารสารวิชาการศาลปกครองฉบับนี้จะขอแนะนำนักกฎหมายมหาชนชาวเยอรมัน ซึ่งท่านผู้นี้คือ Prof. Dr. Hartmut Maurer นักกฎหมายชาวเยอรมันร่วมสมัย ซึ่งนักกฎหมายไทยที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศเยอรมนีน่าจะมีหนังสือของท่านไว้ในครอบครองกันแทบทุกคน และโดยที่ผู้เขียนเพิ่งทราบว่าท่านได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2567 ผู้เขียนจึงถือโอกาสนี้แนะนำและรำลึกถึงท่านไปพร้อมกัน

Hartmut Maurer เกิดในปี ค.ศ. 1931 (พ.ศ. 2474) ณ เมืองชตุทการ์ท (Stuttgart) ประเทศเยอรมนี ในวัยหนุ่มท่านได้เข้าศึกษาที่คณะนิติศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยทือบิงเงน (Tübingen) และสอบได้เนติบัณฑิตขั้นที่ 1 (Erstes juristisches Staatsexamen) หลังจากนั้น ท่านได้ย้ายไปศึกษาระดับปริญญาเอก (Promotion) ณ มหาวิทยาลัยเกิททิงเงน (Göttingen) ภายใต้การดูแลของศาสตราจารย์แวร์เนอร์ เวเบอร์ (Prof. Dr. Werner Weber) เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกแล้ว ท่านสอบได้เนติบัณฑิตขั้นที่ 2 (Zweites juristisches Staatsexamen) ที่เมืองชตุทการ์ท บ้านเกิดของท่าน

*
เรียบเรียงโดย นายนิติกร ชัยวิเศษ เจ้าหน้าที่ศาลปกครองชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยและวิชาการ
สำนักงานศาลปกครอง

หลังจากสำเร็จการศึกษาทุกชั้นแล้ว ท่านได้เริ่มเดินบนเส้นทางนักวิชาการโดยเป็นผู้ช่วยของศาสตราจารย์กินเธอร์ ดือร์ริก (Prof. Dr. Günter Dürig) ณ มหาวิทยาลัยทือบิงเงน และทำผลงานเพื่อให้ได้รับการอนุญาตสอนในมหาวิทยาลัย (Habilitation) ในหัวข้อ “ผลทางกฎหมายของการประกาศว่ากฎหมายตกเป็นโมฆะ (Die Rechtsfolgen der Nichtigkeitserklärung von Gesetzen)” ซึ่งเมื่อท่านได้ทำผลงานชิ้นนี้แล้ว ท่านจึงได้เริ่มบรรยายในมหาวิทยาลัยเมืองซาร์บรึคเคิน (Saarbrücken) มหาวิทยาลัยเสรีแห่งเบอร์ลิน (Freie Universität Berlin) มหาวิทยาลัยโลซาน (Lausanne) มหาวิทยาลัยเกิทติงเงน มหาวิทยาลัยมาร์บวร์ก (Marburg) มหาวิทยาลัยเมืองไลพ์ซซิก (Leipzig) และมหาวิทยาลัยคอนสตันซ์ (Konstanz) และออกบรรยายในประเทศอื่นไปพร้อมกันด้วย จนกระทั่งท่านเกษียณอายุราชการเมื่อปี ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542)

ผลงานที่สำคัญของ Hartmut Maurer คือ หนังสือกฎหมายปกครองภาคทั่วไป (Allgemeines Verwaltungsrecht) ที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1980 หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายหลักการสำคัญของกฎหมายปกครอง ไม่ว่าจะเป็นความหมายของการปกครอง หลักกฎหมายปกครอง และบ่อเกิดของกฎหมายปกครอง รูปแบบการกระทำของฝ่ายปกครอง รวมถึงความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง ซึ่งการที่ Hartmut Maurer ได้เริ่มอธิบายกฎหมายปกครองจากความหมายของการปกครองนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้ที่เริ่มศึกษากฎหมายปกครองได้ทราบตำแหน่งแห่งที่ของกฎหมายปกครองในระบบกฎหมายและทราบถึงรูปแบบการกระทำที่หลากหลายของฝ่ายปกครองที่จะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจการปกครอง และสามารถนำกฎหมายปกครองไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการปกครองในแต่ละรูปแบบได้ ทำให้เห็นได้ว่า การจัดโครงสร้างคำอธิบายกฎหมายปกครองของ Hartmut Maurer นั้น ได้ทำอย่างละเอียดและเป็นระบบ ซึ่งทำให้หนังสือเล่มนี้โด่งดังและถูกแปลออกเป็นหลายภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาโปแลนด์

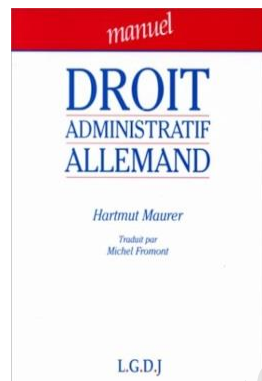
ภาพที่ 1 : ต้นฉบับภาษาเยอรมันฉบับพิมพ์ครั้งที่ล่าสุดที่ Christian Waldhoff เข้ามาร่วมปรับปรุงหนังสือ
ภาพประกอบจาก <https://www.soldan.de/allgemeines-verwaltungsrecht-8091092.html>

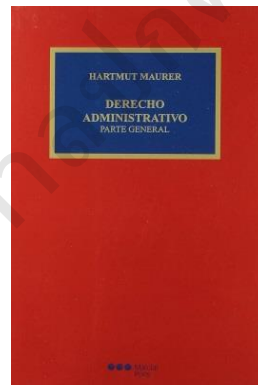
ภาพที่ 2 : ฉบับภาษาเกาหลี
ภาพประกอบจาก : www.yes24.com

ภาพที่ 3 : ฉบับภาษาจีน
ภาพประกอบจาก : www.books.com.tw

ภาพที่ 4 : ฉบับภาษาฝรั่งเศส
ภาพประกอบจาก : www.amazon.fr

ภาพที่ 5 : ฉบับภาษาสเปน
ภาพประกอบจาก : www.marcialpons.es

การที่หนังสือเล่มนี้ถูกแปลและถ่ายทอดออกมาเป็นหลายภาษานั้นแสดงให้เห็นว่า ข้อความคิดเกี่ยวกับกฎหมายปกครองเยอรมันของ Hartmut Maurer นั้น เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย และแม้ว่าหนังสือของ Hartmut Maurer จะไม่มีฉบับแปลเป็นภาษาไทยก็ตาม แต่อิทธิพลของหนังสือเล่มนี้ได้แทรกซึมอยู่ในตำรากฎหมายปกครองไทยหลายเล่ม ไม่ว่าจะเป็นหนังสือกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ของชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ หนังสือกฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป ของวรเจตน์ ภาคีรัตน์ และหนังสือ ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง ของวรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ก็ปรากฏการอ้างอิง หนังสือกฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป ของ Hartmut Maurer ไวโนเชิงอรรถทั้งสิ้น หนังสือกฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป ของ Hartmut Maurer จึงนับว่าเป็นต้นแบบของข้อความคิดเกี่ยวกับกฎหมายปกครองที่มีลักษณะ เป็นสากลที่สามารถนำไปปรับใช้กับระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้ เช่น การจำแนกประเภทของการกระทำ ทางปกครอง ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งทางปกครอง กฎ สัญญา หรือการกระทำอื่น หรือคำอธิบายเกี่ยวกับ

ความเป็นคำสั่งทางปกครองทั่วไป (Allgemeinverfügung) ของเครื่องหมายจราจรที่ระบบกฎหมายไทยได้รับมาอธิบายและปรับใช้ไปในทิศทางเดียวกับระบบกฎหมายเยอรมัน (แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดอยู่บ้าง)¹

ตามเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า Hartmut Maurer เป็นนักกฎหมายมหาชนชาวเยอรมันที่มีคุณูปการต่อวงวิชาการนิติศาสตร์ทั้งในประเทศเยอรมนีและนอกประเทศเยอรมนี รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยเป็นทั้งผู้นำเสนอข้อความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักกฎหมายมหาชนไทยในการพัฒนาองค์ความรู้กฎหมายปกครองไทยต่อไป

ภายหลังจากเกษียณอายุราชการในปี ค.ศ. 1999 แล้ว Hartmut Maurer ยังคงทำงานทางวิชาการและพัฒนาหนังสือของท่านอยู่เสมอ และได้รับเครื่องรัฐอิสริยาภรณ์ (Bundesverdienstkreuz) ในปี ค.ศ. 2001 จนกระทั่งวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 2024 หรือปี พ.ศ. 2567 ท่านได้ถึงแก่กรรมลง แต่แม้ท่านจะจากไปแล้ว ผลงานของท่านจะยังคงดำรงอยู่ให้ผู้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาต่อไป

---

¹ Maurer, Hartmut, Allgemeines Verwaltungsrecht, 18. Auflage, (München : C.H. Beck, 2011), S. 216-218.; คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 941/2565.

ผลงานที่สำคัญ

หนังสือ

- กฎหมายปกครอง ภาคทั่วไป (Allgemeines Verwaltungsrecht)
- กฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1 (Staatsrecht I)

บทความ

- การโต้แย้งเครื่องหมายจราจร (Rechtsschutz gegen Verkehrszeichen) ใน Festschrift für Wolf-Rüdiger Schenke, 2011.
- ข้อความคิดและความเป็นจริงของสิทธิขั้นพื้นฐาน (Idee und Wirklichkeit der Grundrechte) ใน Juristenzeitung 1999.
- หลักการพื้นฐานของสัญญาทางปกครอง (Grundlagen des Verwaltungsvertrags) ใน Hanyang Law Review, Seoul 2009.
- พัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญ (Die Entwicklung der Verfassungsgerichtsbarkeit) ใน Festschrift für Werner Frotzcher, 2007.
- ข้อจำกัดทางรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการแปรรูปการจัดทำบริการสาธารณะให้ภาคเอกชน (Die verfassungsrechtlichen Grenzen der Privatisierung in Deutschland) ใน JURIDICA INTERNATIONAL XVI/2009
- ผลงานทางวิชาการทั้งหมดของ Hartmut Maurer สืบค้นได้จาก <https://www.jura.uni-konstanz.de/fachbereich/personen/emeriti/maurer/publikationen>